

УДК 373.6 (477.86) “1921/1939”

Ірина САВІЦЬКА

**ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПРОФЕСІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
СТАНИСЛАВОВА В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД (1921–1939 рр.)**

У статті проаналізовано становище української професійної освіти у Станиславові в контексті всієї Галичини, зокрема акцентовано увагу на особливостях функціонування україномовних навчальних і виховних закладів міста. Автор здійснила спробу розкрити особливості існування україномовної фахової освіти крізь призму нормативно-правової бази освітньої системи міжвоєнної Польщі. На основі неопублікованих архівних матеріалів, документальних збірників і спогадів сучасників подій реконструйовано особливості навчального процесу в україномовних професійних школах, показано роль і значення греко-католицької церкви і просвітницьких громадських організацій у функціонуванні українських вчительських семінарій та інших фахових навчальних закладів Станиславова.

Ключові слова: міжвоєнний Станиславів, учительські семінарії, професійна освіта, Українське педагогічне товариство, Греко-католицька церква.

Прагнучи до розбудови партнерських, взаємовигідних відносин і до поглиблення українсько-польської співпраці, необхідною запорукою є дослідження проблем спільної історії двох народів. Не менш важливими в цьому контексті залишаються питання розвитку власне українського шкільництва в умовах освітньої політики багатонаціональної Польщі у міжвоєнний період. Аналіз діяльності навчально-освітніх закладів, вивчення внутрішнього розпорядку шкіл і організації навчального процесу допоможе виокремити “плюси” і “мінуси” тогочасної освітньої системи в цілому та професійної освіти зокрема. Для розвитку національної освіти сьогодні необхідно враховувати позитивний досвід минулих поколінь і водночас пам’ятати, що розвиток науки й освіти повинен відповідати сучасним вимогам життя. Тому, на нашу думку, питання культурно-освітнього життя української громади міста є актуальним і продовжує залишатися об’єктом зацікавлення краєзнавців та мешканців обласного центру.

Мета статті полягає у висвітленні діяльності україномовних професійних навчальних закладів міжвоєнного Станиславова, ролі українських культурно-освітніх товариств і Греко-католицької церкви (далі – ГКЦ) у функціонуванні навчально-виховних закладів міста. На особливу увагу в дослідженні проблеми професійної освіти в Галичині заслуговують наукові праці Б. Ступарика¹ і Т. Завгородньої². Побіжно тему освіти в міжвоєнному Станиславові в різний час висвітлювали П. Ісаїв³, М. Струмінський⁴, К. Баранський⁵. Загалом проблема мало вивчена в українській історіографії та потребує додаткового аналізу наявного джерельного матеріалу, актуалізації ширшої джерельної бази і фахового наукового осмислення.

Після завершення Першої світової війни і невдалої спроби галичан відродити національну державність Східна Галичина рішенням Ради послів країн Антанти у березні 1923 р. остаточно ввійшла до складу Другої Речі Посполитої. Станиславів фактично з 1921 р. по 1939 р. існував як воєводський центр та являв собою багатонаціональне місто, в якому українська громада становила 16,7 % населення і була третьою за чисельністю етнічною групою Станиславова після євреїв (45,1 %) та поляків (35,5 %)⁶. Перед українською громадою Станиславова постало завдання відстоювати своє право на збереження національної школи і власних культурних традицій. Натомість офіційна державна політика Польщі була спрямована на полонізацію і згорання національно-культурного життя українців.

7 березня 1921 р., відповідно до розпорядження міністра віровизнання та народної освіти, по всій Польщі були прийняті зміни до системи місцевої і повітової шкільної влади. Зокрема, ліквідовувалася Крайова шкільна рада, а її повноваження переходили до новоствореного органу – Кураторії Львівського шкільного округу (далі – ЛШО)⁷. Його компетенція розповсюджувалася на територію Львівського, Станиславівського і Тернопільського воєводств. Так, станиславівські середні навчальні заклади почали підпорядковуватися ЛШО з центром у Львові. Згідно із “Законом від 31 липня 1924 р., що змінював деякі положення щодо організації шкільництва” (або “Закон Грабського”, названий за прізвиськом його творця, прем’єр-міністра

Польщі Владислава Грабського) польська мова стала єдиною мовою внутрішнього користування для всіх без винятку шкіл. Обов'язковим стало викладання державною польською мовою в українських школах і гімназіях не тільки власне польської мови та літератури, але й історії, географії і науки про сучасну Польщу⁸. На практиці закон вважався знаряддям асиміляції не-польських народів, адже фактично започатковував ліквідацію шкільництва національних меншин Другої Речі Посполитої. “Закон Грабського” сприяв зменшенню кількості українських шкіл шляхом перетворення їх в утравквістичні школи. У більшості навчання в такого роду навчальних закладах проводили польські вчителі, залучені з етнічних польських територій⁹.

Представники української освіченої громадськості Східної Галичини, які вивчали світовий досвід у сфері освіти, згідно з пануючою тенденцією наполягали на розвитку саме професійного шкільництва. При цьому вони враховували також соціально-економічні умови життя українців у Польщі та потреби суспільства. “... Нам, українцям, напередодні початку Другої світової війни, – годі вагатися у нашій політичній і економічній дійсності. Нам треба перейти на шлях фахової освіти. Завдання фахової освіти полягає в тому, щоб підготувати не лише кваліфікованих фахівців, майстрів свого фаху, але й свідомих, загально освічених громадян, творців майбутнього суспільства”, – писав у 1939 р. історик і педагог Л. Шанковський¹⁰.

Першою ланкою в системі шкільної освіти була початкова школа. Згідно з прийнятим польським урядовим декретом від 7 лютого 1919 р. обов'язкову безплатну початкову освіту повинні були отримувати всі діти віком від семи до чотирнадцяти років. Здобували початкову освіту в основному у традиційних семикласних народних школах, також існували й спеціальні (для дітей з обмеженими можливостями) та школи особливого характеру (виділові, початкові вищі, школи вправ). Середні школи були восьмикласними, по закінченні яких учні здавали екзамен зрілості¹¹.

Організація фахового шкільництва була зарахована до чинників покращення повсякденного життя українського населення міст, тому урядовими документами передбачався розвиток мережі професійних шкіл. До них приймали випускників семирічної початкової школи, а також молодь після третього чи четвертого класу гімназії. Була й інша категорія професійних шкіл, які вимагали від абітурієнтів закінчення шести гімназійних класів. Для працюючих, яким не виповнилося 18 років, існували доповнюючі фахові школи, а для старших – фахові курси (технічні, торговельні і т. п.)¹². У професійних навчальних закладах велика увага приділялася, крім вивчення власне фахових предметів, загальноосвітнім дисциплінам (математиці, фізиці, кресленню і т. д.) та тим, які сприяють фізичному та моральному розвитку – релігія, гігієна, гімнастика, підготовка до військової служби.

У системі шкільництва Галичини великою популярністю користувалися нижчі професійні школи. До них, у першу чергу, належали вчительські семінарії, в яких готували вчителів початкових шкіл. Навчання в семінарії тривало п'ять років: на перших трьох курсах вчительської семінарії учні здобували загальноосвітню підготовку, натомість на останніх двох – професійну. Право вступу до вчительської семінарії мали абітурієнти у віці 14–17 років. Вступники повинні були мати свідоцтво про закінчення семикласної початкової школи з правом публічності або не менше як три класи середньої загальноосвітньої державної школи. Для випускників середніх шкіл існували вчительські курси, програма яких мала виразно професійний характер. У 1921 р. для вчительських семінарій Польщі були розроблені та видані спеціальні навчальні плани¹³.

У Львівському шкільному окрузі (Львівське, Станіславівське і Тернопільське воєводства) загалом нараховувалося 267 вчительських семінарій, з яких 90 були українськими станом на 1 січня 1922 р. У тому числі у Станіславівському воєводстві нараховувалося 63 вчительські семінарії, з яких тільки вісім були україномовними, а решта – польськими¹⁴. Фактично вищезгаданий закон 1924 р. (“Закон Грабського”) закріпив створення в подальшому утравквістичних (двомовних) вчительських семінарій. У Станіславові діяла одна двомовна семінарія, яка близько 20 років існувала без власного приміщення. У 1892 р. даний навчальний заклад отримав від держави власну двоповерхову кам'яницю (споруджену Карлом Баттернай у 1842 р.) за адресою Тринітарська площа, 2 (сьогодні – Старозамкова, 2а). Це була державна чоловіча семінарія, директором якої в міжвоєнний період був вчитель польської мови В. Драбик¹⁵. У будин-

ку семінарії нараховувалося 25 кабінетів, у п'ятнадцяти з яких містилися навчальні класи, де проходили заняття, а у десяти інших знаходилися конференційні зали, бібліотека, учительська, кабінет для "ручних робіт", кухня та інші додаткові приміщення¹⁶.

У польських класах семінарії загалом навчалося більше учнів на противагу україномовним класам. Так, на початку 1924–1925 навчального року (далі – н. р.) загалом у чотирьох польських класах семінарії навчалося 107 учнів, в той час як в українських – 88. При семінарії існували вчительські курси: до семінарії на навчання на початку 1930/31 навчального року в усі класи загалом було записано 256 учнів і окремо 171 особа – на вчительські курси¹⁷. Однак якість викладання на курсах була досить низькою, учні висловлювали незадоволення і вимагали покращення якості навчання. Незадовільною була матеріальна база таких курсів і нестача кваліфікованих вчителів¹⁸. Учні, які навчалися на четвертому і п'ятому курсах семінарії, проходили професійну підготовку в якості педагогічної практики у спеціальних школах вправ (початкових школах особливого характеру)¹⁹. Там вони могли під керівництвом досвідчених педагогів проводити так звані пробні уроки. Учителів середніх загальноосвітніх шкіл готували на основі завершеної гімназії у вищих школах. Після реформування системи освіти у 1936 р. вчительська семінарія на Тринітарській площі була реформована у Перший державний педагогічний ліцей. Із встановленням радянської влади ліцей і школу ліквідували. У закладі за роки його існування викладали багато визначних особистостей: біолог І. Яхно, історик Р. Заклинський, очільник філії "Просвіти" М. Коцюба; тут навчилися художник О. Сорохтей, етнографи О. Іванчук та А. Онищук та ін.²⁰

Варто звернути увагу на те, що учні навчальних закладів Станиславова часто не були мешканцями міста, а приїжджими з різних куточків місцевого воєводства, в деяких випадках – Львівського, Тернопільського та інших, як наслідок, у Станиславові організували спеціальні інтернати або бурси для проживання. Збереглися відомості про існування загалом 13 закладів для проживання учнів різних національностей у місті станом на 1938 р.²¹ Відповідно при вище згаданій семінарії також існував інтернат, заснований у 1910 р. при Товаристві святого Вінсента (Викентія) де Поля. Для прикладу, на початку 1929–30 н. р. до інтернату було прийнято 33 учнів. Повна щомісячна оплата за проживання становила 50 польських злотих. Однак таку суму сплачували далеко не всі учні, оскільки існувала система пільг для різних категорій вихованців. Завдяки даній системі більшість учнів проживали в інтернаті всього за місячну плату у 15 злотих²².

Бурса Св. Йосафата, яка з 1936 р. носила назву малої семінарії Св. Йосафата, також слугувала місцем проживання для учнів станиславівських навчальних закладів. Максимальна плата за помешкання і харчування становила 50 злотих у місяць, проте більшість учнів оплачували в середньому 5–10 злотих щомісячно. Існування таких закладів для проживання в цілому, як і не в останню чергу помірні плати для пільгових категорій, дозволяли учням з селянських і робітничих родин та сиротам здобути певну спеціальність. Настоятель бурси Св. Йосафата В. Микитюк щороку приймав до закладу близько 80 учнів. Бурса, поряд з іншими українськими навчальними закладами чи інтернатами міста, не фінансувалася польською владою, тому її утримання було покладено на добровільні пожертви духовенства з усіх повітів Станиславщини. Часто пожертвувань не вистачало і доходи не покривали витрат, але завдяки існуванню такого роду закладів діти з малозабезпечених сімей воєводства мали можливість проживати та здобувати фахову освіту в Станиславові²³.

Організацією україномовної освіти в умовах централізації та полонізації шкільництва зайнялася ГКЦ. Зокрема, цю роль на себе взяли монахині Чину Святого Василія Великого (ЧСВВ). У Станиславові жіночий монастир сестер василіянок був відкритий у 1909 р. по вулиці П. Скарги, 17 (сьогодні – вул. Василіянок, 17). Вчительські курси для дівчат монахині проводили ще з 1907 р., водночас при монастирі існували початкові школи – вселюдні і школа вправ²⁴. Статус державного навчального закладу вчительська семінарія отримала 30 жовтня 1909 р.

Ученицями вчительської семінарії василіянок були, в основному, українки. Так, станом на кінець 1928–1929 н. р. тут навчалося 272 українки і лише дві польки. Найбільша кількість дівчат за весь період існування закладу навчалася у 1924–1925 н. р. – 237 учениць. Як правило,

проживали учениці вчительської семінарії в родичів у Станиславові, зокрема наприкінці 1928 – 29 н. р. таких було 148 осіб, що становило майже половину вихованок закладу²⁵. При василіянівському монастирі, окрім початкових шкіл і семінарії, існував виховний заклад – Інститут Марії, в якому учениці проживали за щомісячну плату. Переважно це були дівчата зі священничих родин або з тих, які могли собі дозволити оплату в сто злотих щомісяця. Тому число “інституток” коливалося від 30 до 45 дівчат. Зрозуміло, що у василіянівських школах особливу увагу надавали релігійному вихованню учениць. Про це, зокрема, свідчив усталений розпорядок дня вихованок, що включав обов’язкову присутність на ранішній Службі Божій та передобідню молитву²⁶.

Спільною для всіх василіанських шкіл, у тому числі для вчительської семінарії, була чітка система організації навчання. Уроки розпочиналися о 8 год. і завершувалися о 13.30, один урок тривав 45 хвилин. Навчалися учениці гімназії і в суботу, а єдиним вихідним днем була неділя²⁷. Відповідно до Закону “Про організацію шкільництва” 1932 р. на основі даної вчительської семінарії при станиславівському монастирі сестер василіянок було утворено чотири гімназійні класи і два класи ліцею. Гімназії в цілому поділялися на два види – класичні з гуманітарним нахилом і педагогічні, які давали їх випускникам початкову професійну освіту²⁸.

В організаційній структурі ГКЦ в першій половині ХХ ст. особливу роль відігравали духовні семінарії – нижчі професійні навчальні заклади для підготовки духовенства. На початку ХХ ст. у Галицькій церковній провінції існувало три такі навчальні заклади у Львові, Перемишлі та Станиславові, причому Станиславівська духовна семінарія була “наймолодшою” серед них, заснована в 1907 р. На духовну семінарію покладался обов’язок формування нового покоління греко-католицького духовенства зі свідомою національною позицією. Станиславівський єпископ Г. Хомишин докладав усіх зусиль для матеріального забезпечення семінарії. Однак ситуацію з фінансуванням ускладнювало скасування польським урядом дотацій для духовних семінарій у 1919 р.²⁹

У “Віснику Станиславівської єпархії” неодноразово публікувалися подібні заклики для добровільних пожертв на духовну семінарію: “Відповідно до відозви 13 липня 1921 р. Всечесне Духовенство з малими лиш виїмками з повним розумінням ваги справи існування духовного семинаря... радо поспішив в тім році з зложенем призначених датків на сю ціль. З огляду однак, що з причин піднесених загально в тім році цін, зложені датки в грошах не вистарчать на покритє навіть найконечніших видатків... тому Єпископій Ординаріят спонуканий крайною konieczністю звертаєсь поновно до жертволюбивости Всечесного Духовенства з прошенем о ласкаву поміч в дальших еще добровільних грошевих датках на ту ціль”³⁰.

Проблемами українського шкільництва у Станиславові зайнялася громадська організація Українське педагогічне товариство (далі – УПТ). УПТ у Станиславові неодноразово з 1919 р. надсилало до Кураторії ЛШО листи з проханням про дозвіл на перетворення чоловічих семінарійних курсів на приватну вчительську семінарію та отримання права прилюдності для закладу. Натомість Кураторія не давала дозволу на створення україномовної семінарії³¹. Так, у протоколі засідань УПТ за грудень 1921 р. вказано, що “про існування цієї школи повідомлено власть, одначе вона досі на це не реагує...”³². Однак семінарія існувала неофіційно, а її приміщення знаходилося спершу по вулиці Липовій, 80 (сьогодні – вул. Шевченка, 80) у будинку філії товариства “Просвіта”. Тим часом було збудовано приміщення для громадської організації “Сокіл” по вулиці Третього Мая, 18 (сьогодні – вул. М. Грушевського), в якому вранці проходило навчання в учениць жіночої гімназії УПТ, а після обіду – в учнів чоловічої вчительської семінарії. Першим директором семінарії був П. Самоверський. Заклад отримав право прилюдності у 1923–24 н. р. На початок 1923–24 н. р. було записано 129 юнаків до п’яти класів семінарії в цілому³³.

Управителі вчительської семінарії призначалися на зборах УПТ шляхом відкритого голосування і часто змінювалися. Заробітна плата учителів нараховувалася з оплати за навчання учнів³⁴. В подальшому директором вчительської чоловічої семінарії став М. Ковальчук, також тут викладали І. Чепига, А. Бирович, М. Мельник, В. Феданків, М. Куцій, М. Комановський. Практично всі учні були українцями за національністю, зрідка навчалися представники німецької громади міста. Викладали на курсах та семінаріях, організованих УПТ, українською мо-

вою³⁵. УПТ організувало створення інших приватних професійних шкіл та курсів, зокрема, торговельних, промислових та ін. Так, у 1925 р. розпочалося навчання на приватних (трикласових) ремісничо-промислових фахових курсах. Товариство УПТ “Рідна школа” тільки через чотири роки після їх відкриття добилося в Кураторії надання курсам права публічності³⁶.

Неодноразово учні вибували протягом навчального року з чоловічої вчительської семінарії або залишали навчання на курсах. До прикладу, з третього класу чоловічої вчительської семінарії УПТ протягом 1922–1923 н. р. вибуло 10 учнів³⁷. Цьому сприяло в значній мірі складне матеріальне становище українців Галичини в міжвоєнний період. У майбутньому ще однією вагомою причиною для відмови від україномовної освіти стало розпорядження Кураторії від 8 травня 1928 р., згідно з яким випускники україномовних учительських семінарій мали право працювати виключно в українських школах. Зважаючи на те, що україномовних народних (початкових) шкіл у Галичині станом на 1927–1928 н. р. було 745, в той час як польських та утраквістичних – 4782, ставало зрозумілим, що влада створювала обмеження у працевлаштуванні українських випускників. Ця ситуація не додавала популярності українським навчальним закладам у міжвоєнній Польщі³⁸.

З прийняттям шкільної реформи в 1932 р. вчительські семінарії ліквідувалися і натомість створювалися педагогічні ліцеї виключно з польською мовою викладання. У цілому створення педагогічних ліцеїв було направлено на підвищення рівня професійної освіти майбутніх педагогів і відповідало європейським загальноосвітнім тенденціям.

У 1938 р. Кураторія ЛШО дозволила відкриття фахової української гімназії у Станиславові та затвердила розклад її діяльності з умовою збільшення кількості навчальних годин польської мови. У новоутвореній Приватній торговельній коєдукаційній гімназії Українського педагогічного товариства “Рідна школа” працювало 11 учителів та навчалася сорок шість учнів. Що стосується предметів, то традиційно вивчалися мови – українська, польська і німецька, а також історія, географія, природознавство та “руханка” (фізичне виховання). Замість інших предметів, які були обов’язковими в класичних загальноосвітніх гімназіях, тут викладали товарознавство, техніку реклами, організацію та техніку торгівлі³⁹. Шкільна документація торговельної гімназії заповнювалася польською мовою впродовж 1938–39 н. р.⁴⁰ Гімназія проіснувала один рік і була закрита з початком Другої світової війни. Директором чотирирічної торгової гімназії протягом року був педагог, редактор і політик Станиславівщини – І. Чепига⁴¹.

Таким чином, у міжвоєнному Станиславові користувалася особливою популярністю нижча фахова освіта. Найбільш поширеними навчальними закладами були вчительські семінарії, з яких виходили майбутні вчителі початкових шкіл. При них існували зазвичай так звані школи вправ, в яких учні семінарії проходили педагогічну практику. Навчання в професійних школах було доступним (порівняно з гімназійною освітою) та давало певну спеціальність після завершення. Крім того, у місті діяла мережа з близько 13-ти (станом на 1938 р.) інтернатів та бурс для проживання приїжджих учнів з різних повітів Станиславівщини з помірною щомісячною оплатою і системою пільг. Польський уряд не був зацікавлений у розвитку україномовної освіти в Галичині в цілому, про що, зокрема, засвідчує прийнятий у 1924 р. “Закон Грабського”. Як наслідок, справою організації навчальних закладів професійного спрямування в місті зайнялися громадські культурно-просвітницькі організації та ГКЦ, зокрема товариство “Рідна школа” та ЧСВВ. Так, україномовних вчительських семінарій у місті існувало тільки дві, при чому право прилюдності було надано відразу тільки жіночій вчительській семінарії василянц. Українці разом із поляками навчалися у двомовній чоловічій вчительській семінарії на Тринітарській площі, яка була державною (всі україномовні навчальні фахові заклади у Станиславові були приватними). Право публічності отримала і торговельна гімназія, заснована у 1938 р., але проіснувала вона всього один рік. Існувало чимало вчительських курсів, якість навчання у яких була низькою. Це було пов’язано із проблемами у матеріальному забезпеченні шкіл та у труднощах з майбутнім працевлаштуванням. У місті відкривалися силами виключно громадської організації УПТ промислові та ремісничі школи, про які збереглося небагато інформації, оскільки існували вони без дозволу польської влади та без її матеріальної підтримки відповідно. ЧСВВ у 1907 р. відкрив у Станиславові духовну семінарію – нижчий професійний навчальний заклад для підготовки греко-католицького духовенства. Законом “Про ор-

ганізацію шкільництва” 1932 р. було реформовано систему середньої освіти, зокрема, ліквідовано вчительські семінарії. Для розбудови національної освіти сьогодні, на нашу думку, українці повинні зважати як на історичний досвід минулих поколінь, так і пам’ятати, що розвиток професійної освіти повинен відповідати сучасним вимогам життя і йти в ногу з часом.

1. Ступарик Б. Шкільництво Галичини (1772–1939 рр.) / Б. Ступарик. – Івано-Франківськ : Прикарпат. ун-т ім. В. Стефаника, 1994. – 144 с.
2. Завгородня Т. Теорія і практика навчання в Галичині (1919–1939 роки): моногр. / Т. Завгородня. – Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2007. – 397 с.
3. Ісаїв П. Історія міста Станиславова / П. Ісаїв. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2008. – 96 с.
4. Струмінський М. Історія міста Станіслава / М. Струмінський. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2007. – 56 с.
5. Баранський К. Станиславів до і після 1919 року / К. Баранський. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2009. – 104 с.
6. Шематизм всего клира греко-католицької Епархії Станиславівської на рік Божий 1925. Річник ХХХ. – Станиславів : Накладом Клира Епархіяльного, 1925. – С. 208.
7. Praca szkoły w Polance w okresie międzywojennym [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sp7krosno.republika.pl/his_4.htm.
8. Ustawa z dnia 31 lipca 1924 r. zawierająca niektóre postanowienia o organizacji szkolnictwa [Електронний ресурс] // Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. – Poz. 764, 765, 766. – № 79. – S. 1213. – Режим доступу : <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU19240790766&type=2>.
9. Wróblewska U. Polityka oświatowa państwa polskiego wobec mniejszości narodowych, grup etnicznych i wyznaniowych zamieszkujących Kresy Wschodnie w II RP / U. Wróblewska // Nauka. – 2011. – № 2. – S. 109–124.
10. Шанковський Л. За реформу української середньої школи / Л. Шанковський. – Львів : Накл. Кооперативи “Рідна школа”, 1939 р. – С. 13.
11. Ступарик Б. Шкільництво Галичини (1772–1939 рр.) / Б. Ступарик. – Івано-Франківськ : Прикарпат. ун-т ім. В. Стефаника, 1994. – С. 120–121.
12. Там само. – С. 122.
13. Завгородня Т. Теорія і практика навчання в Галичині (1919–1939 роки) : моногр / Т. Завгородня. – Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2007. – С. 136.
14. Центральний державний історичний архів України, м. Львів (далі – ЦДАІЛ України), ф. 179, оп. 3, спр. 195, арк. 23.
15. ЦДАІЛ України, ф. 179, оп. 3, спр. 1238, арк. 2.
16. Там само. – Арк. 29.
17. Там само. – Арк. 3, 44.
18. Завгородня Т. Підготовка вчителів для української народної школи Галичини (1919–1939 рр.) : моногр. / Т. Завгородня. – Івано-Франківськ : Плай, 1999. – С. 37.
19. ЦДАІЛ України, ф. 179, оп. 3, спр. 1238, арк. 167.
20. Бондарев І. Слідами старого Станиславова. Будинок Баттерная / І. Бондарев, М. Головатий // Репортер. – 2015. – 23 жовтня.
21. ЦДАІЛ України, ф. 179, оп. 1, спр. 507, 4 арк.
22. Там само. – Оп. 3, спр. 1238, арк. 110.
23. Микитюк Я. Згадка про малий семінар ім. священомученика Йосафата в Станиславові / Я. Микитюк // Альманах Станиславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини – Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто, 1985. – Т. 2. – С. 78–79.
24. Шкраб’юк П. Монаший чин отців Василян у національному житті України / П. Шкраб’юк – Львів : ВВП “Місіонер”, 2005. – С. 214.
25. ЦДАІЛ України, ф. 179, оп. 3, спр. 1411, арк. 65.
26. Шумська-Гриневиц М. Про село Золота Липа і дещо про Інститут СС Василянок / М. Шумська-Гриневиц // Альманах Станиславівської землі. Збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини. – Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто, 1985. – Т. 2. – С. 73.
27. Савчук Б. Твердиня віри. Історія Станиславівського (Івано-Франківського) монастиря сестер Василянок / Б. Савчук. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2011. – С. 119.
28. Ustawa z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa [Електронний ресурс] // Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. – Poz. 389. – № 38. – S. 639–645. – Режим доступу : <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU19320380389&type=2>.

29. Делятинський Р. І. Станиславівська духовна семінарія у 1918–1925 роках: етапи повоєнного відновлення та її роль у формуванні духовенства нового типу / Р. Делятинський // Нарис історії Івано-Франківської (Станиславівської) Духовної Семінарії ім. Св. Свщмч. Йосафата. – Івано-Франківськ, 2007. – С. 57.
30. Відозва в справі добровільних жертв на удержане духовного семінаря // Вісник Станиславівської єпархії. – 1922. – Ч. I–III. – С. 3–4.
31. ЦДІАЛ України, ф. 179, оп. 3, спр. 1416, арк. 25, 37.
32. Державний архів Івано-Франківської області (далі – Держархів Івано-Франківської обл.), ф. 279, оп. 1, спр. 2, арк. 17.
33. ЦДІАЛ України, ф. 179, оп. 3, спр. 1416, арк. 55.
34. Держархів Івано-Франківської обл., ф. 279, оп. 1, спр. 2, арк. 17.
35. Там само. – Ф. 303, оп. 1, спр. 4, арк. 4.
36. Там само. – Ф. 279, оп. 1, спр. 10, арк. 3–4.
37. Там само. – Ф. 303, оп. 1, спр. 4, арк. 4.
38. Завгородня Т. Теорія і практика навчання в Галичині (1919 – 1939 роки): моногр. / Т. Завгородня. – Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2007. – С. 172.
39. Держархів Івано-Франківської обл., ф. 298, оп. 1, спр. 1, арк. 1–25.
40. Там само. – Спр. 2, арк. 4.
41. Баранський К. Станиславів до і після 1919 року / К. Баранський. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2009. – С. 54.

В статтє проанализировано положеніє українського професіонального образованія в Станіславоє в контекстє всєї Галичини, в частності акцентировано вниманіє на особенностях функціонірованія україноязычних учебних заведеній города. Автор попыталась раскрыть особенности существования украинского профессионального образования сквозь нормативно-правовую базу образовательной системы межвоенной Польши. На основе неопубликованных архивных материалов, документальных сборников и воспоминаний современников событий реконструировано особенности учебного процесса в україноязычных профессиональных школах, показана роль и значение греко-католической церкви и просветительских общественных организаций в функционировании украинских учительских семинарий и других профессиональных школах Станіслава.

Ключевые слова: *межвоенный Станіславов, учительские семинарии, профессиональное образование, Украинский педагогическое общество, Греко-католическая церковь.*

Authors have tried to analyze the educational system of intermilitary Poland. We carried out an attempt to expose a problem of Ukrainian vocational education in Stanislaviv till 1921 to 1939 years. The author attempted to reveal the peculiarities of Ukrainian existence of special education in the light of the legal framework of the educational system interwar Poland. Based on unpublished archival material, documentary collections and memoirs of contemporaries events we have reconstructed features of the educational process in Ukrainian vocational schools, the role and importance of the Greek Catholic Church and public educational organizations in the functioning of Ukrainian teachers' seminaries and other professional schools of Stanislaviv.

Keywords: *interwar Stanislaviv, teachers' seminaries, vocational education, Ukrainian Teachers' Society, the Greek Catholic Church.*